

A tárgyalás elmaradt

R. J. hazaérkezett, letelt a hét hónap. A börtön nem viselte meg; halántéka körül jelentkezett egy-két ősz hajszál, ez is korai volt még: nemrég töltötte be harminckettedik évét. Az első napok mintha feledtetni akarták volna az elmúlt éveket, boldog volt az egész család. Úgy tűnt, hogy R. J.-nek használt a kocsmai verekedésért kapott lecke. Talán belátta, hogy eddigi életét nem folytathatja tovább. 1966-ban lopás miatt már ült négy hónapot; ez nem térítette észhez. Csavargott, állandó munkahelye nem volt, az italozásra annyira rákapott, hogy közismert alkoholistává vált. 1967-ben elvonókúrára is beutalták, de az orvos előírásait nem tartotta be, s miután kijött a kórházból, még többet ivott. Az utóbbi két esztendőben nem dolgozott, idős szülei tartották el kevés nyugdíjuktól. Az, amit a feleség keresett, elment a háztartásra, a gyermekre. A veszekedések napirnden voltak, s csak ritkán fejeződtek be verekedés nélkül.

Ezután minden másképp lesz? R. J. azt tervezte, hogy állást keres, dolgozni fog, villanyszerelő, könnyen kap munkát. Lakásra is befizetnek, mert az édesanyja konyhája, ahol laktak, egészségtelen, szűk hármuknak. Nyújtott-e valaki segítő kezét neki? Nem bénította-e meg a felébredt jóratörekvést az előítélet, a gyanakvás, a bizalmatlanság? Vajon valahol egy Hivatalnok nem köpte-e szemébe múltjának minden szennyét, így bizonyítva, hogy R. J. alkalmatlan minden becsületes munkára?

Az özvegy édesanya, a feleség öröme nem tartott sokáig. Csupán egy hét telt el, és R. J. ismét rátalált régi barátaira, inni kezdett. Mindennap részegen jött haza, a veszekedések kiújultak. Váddá nőtt a börtönben is marcangoló gyanú: a felesége megcsalta, és ami még több: nemi betegséggel fertőzte meg. Az anyja a legjobb tanácsot adja: menjenek orvoshoz, mind a ketten. A feleség is ezt akarja. De az orvosnál sokan voltak, és ők nem várták meg, hogy rájuk kerüljön a sor.

R. J. édesanyja tárgyilagos és szigorú. Rosszat nem tud mondani menyéről, még a történetek után sem. Pedig ő sem örült ennek a házasságnak. Férje — 1964-ben még élt — egyenesen ellenezte. Fiukat féltették egy olyan leánytól, akinek múltja nem éppen makulátlan? R. E. tizenkilenc éves korában, prostitúció miatt, másfél évet töltött börtönben. Lehet-e jó feleség egy ilyen lány? Lehet-e jó férj valaki egy ilyen múltú asszony mellett?

Tudott-e, akart-e jó feleség lenni? Gyárban dolgozott. Ezekben a napokban — anyósa előtt — tépte össze azt a megsárgult iratot, amelyet közel egy évtizede, szabadlábra helyezésekor kapott kézbe: „Az én leányom sose tudja meg ezt a dolgot.“ Vajon férje hányszor juttatta eszébe? De hogyan tudott egy erkölcsileg csődbe jutott férfi mellett éveket élni? Miért nem hagyta ott? A brutalitás, a csa-

ládról való nem gondoskodás válóok. Félt? Mitől? A válást egy újabb botlásának tekintették volna az emberek?

1969-ben született meg a kislányuk.

Indokolt-e R. J. féltékenysége? Édesanyja szerint nem. Amíg a fia börtönben ült, R. E. keményen dolgozott, rendes időben hazament, szabad idejében a gyermekkel foglalkozott. Minden hónapban meglátogatta férjét, csomagot vitt neki. Hitte-remélte, hogy R. J. hazajövele után minden megváltozik? Hiszen múltját ő is drágán fizette meg! Talán békés családi életre vágyott? És ezt egy olyan férj mellett képzelte el, aki nem illetheti őt szemrehányásokkal, mert neki sincs erkölcsi fedezete ehhez? R. E. szülei süketnémák voltak. Lehetett volna-e az ő anyja egy beszélni tudó férfi felesége? Az ő apjához feleségül ment volna-e egy csicsergő hangú leány?

Tizennégy nap telt el R. J. szabadulása óta.

Pontosan két hét.

R. J. délután hat órakor kelt fel. Ráérősen felöltözött, és kiment a városba. Pénze nem volt, talán egy féldecire való sem. D. V.-vel az utcán szaladt össze, nagyon megörülhettek egymásnak. A börtönben barátkoztak össze. D. V. négy hónapot ült huliganizmusért. A találkozást meg kellett ünnepelni! Rummal kezdték, és konyakkal fejezték be. D. V. fizetett. Igaz, nem is tehetett mást; úgy tíz óra felé. (de lehetett később is) R. J. megszökött tőle.

R. E. fél tizenegyre érkezett haza, fáradtan. A gyermek már aludt, bent a szobában. Anyósa felmelegítette a vacsorát, együtt ültek az asztal mellé. R. E. szótlanul turkálta az ételt. Tudta, hogy férje részegen fog hazajönni? Tudta. És azt is, hogy a veszekedés sem marad el. Talán ma este is megveri, mint máskor, annyiszor. Mit tehet? Ki nem zárhatja a férjét, hiszen ő van itthon. Neki meg nincs hová mennie. R. E. nagyon kiszolgáltatottnak érezte magát. Evés közben volt egy megjegyzendő szözlása: „Anyám, lehet, hogy ez lesz az utolsó vacsorám.“ „Ne bolondozz“ — valami ilyesmit mondhatott anyósa. Nincs szabadulás? Elvesztett minden remény? Így kell leélni az életet? Rettegve egy durva, részeges férjtől?

R. J. kevéssel éjfél előtt tántorgott be az ajtón. Anyja vacsorával kínálta. Durván visszautasította. R. E. hallgatott, ez volt a legokosabb, amit tehetett, ezt diktálta a tapasztalat. Egy ronggyá ázott emberrel nincs mit kezdeni. Ha csendesen lefeküdne, ha egyetlen jó szava volna, ha tekintetében nem a gátlástalan vad-ság szikrázna...

Az anya bement a szobába, és lefeküdt unokája mellé. Éjfél elmúlt. A konyhában erősödik R. J. hangja. Aludni kellene. Minden szó behallatszik. Meg lehet ezt szokni? Az ő gyermeke. Meddig tart ez az éjszakai cirkusz? Biztosan a szomszédok is hallják. Meddig tart még? „Megtöltöttél vérbajjal, te...“ R. J. beront a szobába. A kisdobozt viszi magával, amelyben a borotvapengéket tartja. „Megtölöm magam!“ Az anya kiugrott az ágyból. Ott áll a fia mellett, könnyörög neki: ne csinálj bolondságot! „Felvágom az ereimet!“ Le akar nyelni egy pengét, szá-jába is veszi. R. E. felnevet: „Ne féljen, anyám, magában nem tesz kárt.“ És valóban: elillan a fellobbant szándék. R. J. lecsendesedik, mintha elfáradt volna. Mintha saját bátorságától megijedt volna. Az anyja visszament a szobába, de le sem feküdhett, kint újrameződött a veszekedés. Sikoltás, valamelyik elvágódott. A hatvanhat éves édesanyját ez ismét kirántja az ágyból. Menyét az ajtó mellett találja a földön, arcát, szemét tapogatja. Órákkal később már jól látszik az ütés nyoma. A törvényszéki orvos jegyzőkönyvbe is diktálja.

Az indulatok ismét alább hagynak. R. J.-nek még mindig van amit felesége szemébe vágjon, de már csendesebben beszél. Józanodik. Egy cigaretta kellene, egyiküknek sincs. Az anya átmegy a szomszédba, négy darab cigarettával tér vissza. Most már nem fekszik le. Beszélgetnek. Talán arról, hogy ezt az életet így nem lehet folytatni tovább. Talán arról, hogy munka, békesség, megértés nélkül nem lehet élni. Talán arról, hogy elválnak, hogy békét hagynak egymásnak. Talán azt osztották, hogy ki a hibás elrontott életükért. Talán az is eszükbe jutott, hogy másképp is lehetne élni, úgy, ahogy mások, nagyon sokan. Mi hiányzik ehhez? Mi kellene ehhez? Melyiküknek kellene megváltoznia, ki legyen az elmézőbb, a türelmesebb? Mennyi „talán”... Ma már csak az idős özvegyasszonyt kérdezhetnék meg. De a történetek után ő sem emlékszik, hogy azon a késő éjszakán miről is beszélgettek.

Reggel három óra volt. A cigaretta elfogyott, lefeküdni egyikük sem akart. A házastársak felöltöztek, és elmentek cigarettáért a vasútállomás vendéglőjébe.

Csend lett a házban.

A falatozóban R. J. ismét találkozott D. V.-vel, aki miközben a borítékos sorsjegyeket tépdeste egymás után, literes üvegből kortyolta a rumot. R. J. nem kérte magát, ivott a rumból. Az asszony csak belekóstolt, nem ízlett neki. Haza akart menni. És miért nem ment? Talán azért, mert félt egyedül végigmenni a városon? Mert csak egyedül mehetett volna. Amíg a rumból tartott, R. J. nem mozdult barátja mellől. De mire elfogyott a rum, kinyitott az állomási vendéglő. Es került egy újabb ismerős is, C. I. Konyakot rendeltek meg kávé. A három férfi egymás után hajtotta le a féldeciket. R. E. miért nem ment haza rögtön, amikor az első autóbuszok elindultak? Délután neki munkába kellett mennie. Jól érezte magát ennek a három férfinak a társaságában? Itt is vitakoztak; R. J. féltékenykedett, jelenetet rendezett. Szidta feleségét, hogy miért bámul az idegen férfiak után. R. E. sírt. C. I. megkérdezte, miért az elkeseredés? Az asszony panaszkodni kezdett; mielőtt az állomásra jöttek volna, agyba-főbe verte a férje. R. E. enyhén szólva, itt túlzott. Vajon a végső elhatározáshoz kellett — talán ön-maga előtt — hazudnia? Vagy kellett ez a kétes értékű sajnálkozás, amivel nyilvánvalóan C. I. adózott?

Fojtott szóváltás után R. E. felállt az asztal mellől és kiment, hogy rendbe szedje magát. Férje utána indult. Öt-tíz perc telhetett el, az asszony könnyezve, egyedül jött vissza. Asztaluknál nem ült senki. R. E. leült.

Elsőnek C. I. érkezett. Kérdőleg nézett az asszonyra. „Megütött”, mondta R. E. „A vécében megpofozott.”

Visszajött R. J. is. Felhajtotta a poharában levő konyakot, aztán rá egy fél pohár ásványvizet.

Az ásványvíz nem ízlett neki. C. I.-hez fordult: „Kóstold meg te is, petróleum íze van.” A barátja elvette a poharat, ivott egy kortynyit. A pohárban levő víznek valóban petróleum íze volt. C. I. az üvegből töltött magának, az jó volt. Mondta is a barátjának.

Néhány perc múlva R. J. panaszkodni kezdett: rosszul érzi magát, fáj a gyomra. Aztán a feleségéhez fordult: „Te, megmérgeztél!”

R. E. tiltakozott. Férje elvesztette az eszméletét. Lefektették a padlóra, valaki mesterséges légzéssel igyekezett segíteni. C. I. elrohant, hívta a mentőket. Mire visszaérkezett, R. J. már halott volt.

Az asszony eltűnt.

Aztán C. I. is rosszul lett. A mentők őt vitték el. Csak a gyors orvosi beavatkozás mentette meg. Egy hétig feküdt a kórházban.

Csupán egy kortyot ivott abból a petróleum ízű pohárból.

A helyszínre érkező bűnüldöző szerveknek ez alkalommal nem volt nehéz dolguk. R. J.-t megmérgezték. A tettes R. E. A feleség. Hol van?

Hét óra múlt néhány perccel, amikor R. E. berontott a szobába. Sápadt volt, egész testében remegett. „Anyám, ne haragudjon reám, megöltem J.-t.“ Anyósa nem hisz neki. Érzi, hogy valami nagy baj történt. De halálra nem gondolt. A kislány fel sem ébredt, amikor az anyja megcsókolta. Aztán az anyósát ölelte át. „Ne is mondja meg a leánykámnak, hogy ki volt az anyja. Ne beszéljen rosszat soha rólam.“ Ez volt a búcsú, szaladt is ki a kapun. Az öregasszony utána, és úgy látta, hogy az állomás felé ment.

R. E. nem ment az állomásra. Úgy fél nyolc körül egyik nőismerőse lakásán kopogtatott be, és kérte, engedje meg, hogy lepihenhessen egy kicsit. Fáradt — mondta —, férje egész éjszaka verte. R. E. lefeküdt a diványra. „Ne ijedj meg, ha üvölteni kezdek.“ Nem vették komolyan, amit mondott. A háziasszony kiment a konyhába, reggelit akart készíteni.

Két perc sem telt el, R. E. ordítani kezdett, szája habzott, a fájdalomtól a földön fetrengett.

Mire az orvos megérkezett, meghalt.

Egy negyedliteres üveget találtak a hulla mellett. Petróleumszagú volt.

A laboratóriumi vizsgálatok szerint a halált — mindkét esetben — az Ekatox elnevezésű, a mezőgazdaságban rovarirtásra használt, igen erős mérge okozta.

Egy embert meggyilkoltak. A büntető perrendtartási törvénykönyv 10. szakaszának g. bekezdése alapján a büntetőeljárást megszüntették. A tettes meghalt.

*

Egy mondat R. J. édesanyjának vallomásából: „A kisleány reám maradt. Kicsi nyugdíjam van.“ De ez már nem tartozik az ügghöz.

Kassay Miklós

Kabán József: Bűnjelek

